

Képzés és Gyakorlat

Training & Practice

18. évfolyam, 2020/3–4. szám

Képzés és Gyakorlat

A Szent István Egyetem Kaposvári Campus Pedagógiai Kar és
a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának
neveléstudományi folyóirata

18. évfolyam 2020/3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Kissné Zsámboki Réka főszerkesztő

Szerkesztők:

Pásztor Enikő, Molnár Csilla

Kloiber Alexandra, Frang Gizella, Patyi Gábor;

Kitzinger Arianna angol nyelvi lektor

Szerkesztőbizottsági tagok:

Podráczky Judit, Varga László, Belovári Anita,

Kövérné Nagyházi Bernadette, Szombathelyiné Nyitrai Ágnes, Sántha Kálmán

Nemzetközi Tanácsadó Testület

Ambrusné Kéri Katalin, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, HU

Andrea M. Noel, State University of New York at New Paltz, USA

Bábosik István, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, HU

Horák Rita, Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka (Szerbia),

Tünde Szécsi, Florida Gulf Coast University, College of Education, Fort Myers, Florida, USA

Jaroslav Charchula, Jesuit University Ignatianum In Krakow, Faculty of Pedagogy Krakow, PO

Suzy Rosemond, KinderCare Learning Center, Stoneham, USA

Krzysztof Biel, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Jolanta Karbowniczek, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Maria Franciszka Szymańska, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Abdülkadir Kabadayı, Necmettin Erbakan University, A.K. Faculty of Education, Konya, TR

Szerkesztőség

Kissné Zsámboki Réka főszerkesztő

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

Képzés és Gyakorlat Szerkesztősége

E-mail: kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

9400, Sopron, Ferenczy János u. 5.

Telefon: +36-99-518-930

Web: <http://trainingandpractice.hu>

Web-mester: Horváth Csaba

Felelős kiadó: Varga László dékán

A közlési feltételeket

a <http://trainingandpractice.hu> honlapon olvashatják szerzőink.

Képzés és Gyakorlat

Training and Practice

18. évfolyam, 2020/3-4. szám

Volume 18, 2020 Issue 3-4.

HÓBOR DORINA¹**Pedagógiai innováció az óvodában – az éjszakai óvoda ötlete Szolnokon²**

A következő tanulmányban egy pedagógiai innovációt fogok bemutatni, ami első hallásra elég idegen és megosztó téma: éjszakai óvoda. Több kérdés is felmerülhet ennek a két szónak együttes használata során. Óvoda? Éjszaka? Milyen célt szolgál? Van-e erre igény? A kutatásomból ezekre a kérdésekre is választ kaphatunk. Kérdőív segítségével vizsgáltam ezeket a kérdésköröket két célcsoporttal, a szülők és az óvodapedagógusok segítségével. A téma, ahogy azt megjósoltam, teljesen megosztó volt, ellentétes vélemények kerültek kifejtésre, aminek elemzése nagyon érdekes volt. Elgondolkodtató, hogy mennyiféleképpen közelítették meg az adott témakört. Ami biztosnak mondható az az, hogy ennek a pedagógiai innovációnak is hosszú és nagy utat kell majd bejárni, hogy esetleg a későbbiekben széles körben elfogadott legyen.

Az innováció és a pedagógiai innováció elméleti háttere

Nem fér kétség ahhoz, hogy napjainkban is nagy szükség van – kis túlzással – minden területen a megújulásra, frissítésre, javításra, tehát valami féle innovációra, ugyanis ezek viszik előre életünket, ez lehet jólétünk kulcsa. Nem hiába fogalmazta meg már Hérakleitosz is, hogy „Semmi sem állandó, csak a változás maga”. Mielőtt részleteiben elmerülnék az általam választott innováció rejtelseiben, fontos tisztázni, hogy mit is foglal magában ez a terminus. Az innováció szó nem csak a hétköznapiokban gyakran használatos fogalom, hanem a gazdaság-, társadalom-, orvos- és műszaki tudományokban is fellelhető.

Az innováció témakörben megjelent szakirodalmak mindegyikében fellelhető J. A. Schumpeter innovációs folyamat koncepciója, melyet Schumpeter A gazdasági fejlődés elmélete művében publikált 1911-ben. Az innovációelmélet kiindulópontjának az ott megfogalmazott definíciót tekintik. Schumpeter azokat az ugrásszerű, minőségi változásokat tekintette innovációnak, melyek a fejlődés előrehaladását biztosító mozgatórugók voltak (Kissné, 2015).

Közgazdász mivoltából ő leginkább a technológiai és gazdasági folyamatok innovatív változásait befolyásolta pozitív tekintetben, de az általa létrehozott fogalmi megközelítések egyaránt alapul szolgálnak az egyéb területen végbemenő átalakulások további vonatkozásaiban is.

¹ Neveléstudomány MA szakos hallgató, Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar; óvodapedagógus; hobord@gmail.com

² Jelen publikáció az „EFOP-3.6.1-16-2016-00018 – A felsőoktatási rendszer K+F+I szerepvállalásának növelése intelligens szakosodás által Sopronban és Szombathelyen” című projekt támogatásával valósult meg.

Tehát, Schumpeter szakirodalmában két féle összefüggésben használja és értelmezi az innováció fogalmát. Az első, amikor egy bizonyos kreatív invenció gyakorlatban történő megvalósítását, alkalmazását hívják innovációnak, valamint a másik értelmezésben pedig egy tágabb vonatkozásban az újítás folyamatának fázisait, lényegesebb nézőpontjait értik alatta. Tehát az újítás ötletének megfogásától, annak kimenetelig, működőképessé (Kovács, 2004, pp. 52–53).

Az innováció szót továbbá, nem csak egy új termékre használjuk a mindennapokban. Az innováció jelölhet egy folyamatot is, vagy a jelenlegi helyzethez képest bekövetkező megújulást, változtatást konstruktív módon és pozitív irányba (Dobos 2002). Ettől egy kissé elvonatkoztatva, egy lépéssel ismét közelebb a feldolgozott témához, a pedagógiai innovációról néhány szó. Ez a kifejezés egy sokkal szűkebb szinten megvalósuló fejlesztés. Megalkotói, kezdeményezői pedagógiai színtéren tevékenykedők, akik közvetlenül jelen vannak a pedagógiai gyakorlatban, jól látják és ismerik is a rendszert, annak működését. A pedagógiai innováció egy tudatos, fejlesztő változás, melyben fontos, hogy az pozitív irányba befolyásolja a meglévő rendszert új eszközökkel, módszerekkel, termékek létrehozásával, vagy azok javításával, hatékonyságuk növelésével (Dobos, 2002).

A jelenleg érvényben levő, általánosságban megfogalmazott innováció definíciók közös, hasonló jegyeiként említhető, a változás, a megújítás, az újszerűség vagy akár a gyakorlati alkalmazás. Az innováció szerves részét képezi, vagy fogalmazhatok úgy is, hogy elengedhetetlen feltétele a kreativitás. Ugyanis erre feltétlenül szükség van valamiféle újdonság megálmodásához, megvalósításához, véghezviteléhez. Ebből alakul ki a folyamat, ami aztán a valóságban testet ölt (Derecskei és Zoltayné, 2012).

Ahhoz, hogy egy innováció sikeres legyen, annak folyamata a következő utat kell, hogy bejárja. Először is az invenció, azaz az ötlet kell, hogy megfogalmazódjon, ezt úgynevezett idea-generálási folyamatnak is nevezik. Majd az innováció, ami a még korábban nem ismert, ki-nem-próbált invenció gyakorlatban történő alkalmazása. Itt derül ki, a kipróbálhatóság szakaszában, hogy az elméleti invenció a gyakorlatban kivitelezhető-e. Amikor ez a folyamat is lezajlott és bizonyosságot nyer, hogy alkalmazható, akkor kerülhet sor a diffúzióra. Az optimális innováció több nézőpontból is expanzióhoz vezet. Az innovációk sokrétűsége miatt nem lehet generalizálni, hogy milyen területen vezethet expanzióhoz, azonban az biztos, hogy ami innovatív, megvalósítható és elfogadott, az előbb utóbb elterjed és pozitív kimenetelű többletet hoz. Az innováció kezdetben kisléptékű, sokan félnek az új dolgoktól, ragaszkodnak a megszokott, már jól bevált metódusokhoz, tárgyakhoz, eljárásokhoz, nem mernek új nézőpontokat, megközelítéseket, módszereket kipróbálni, idegenkednek attól, ami eltér a megszokottól. Ezért

ez azt vonja maga után, hogy kezdetben csak helyi szinten, szűk rétegben valósul meg az újítás, és amikor tényleges bizonyosságot nyer mások számára, hogy működőképes az innováció, akkor következik be a tényleges diffúzió (Kovács 2004).

Sokszor nem tisztázott, vagy összekeverendő, esetleg azt is gondolhatjuk, hogy ez a két fogalom ugyanazt jelentheti: innováció, illetve reform. Ebben a nézetben fontos pontosítani azt, hogy mi is a különbség a két fogalom között. Minőségi eltérésről beszélhetünk leginkább. Míg a reform egy radikálisabb, átfogó jellegű változást, változtatást jelent, addig az innováció sokkal inkább szűkebb keresztmetszetű. Van, ami mégis közös bennük; a változás, változtatás, a fejlesztésre való törekvés. Abban azonban már kisebb-nagyobb eltérések tapasztalhatók, hogy a változást kezdeményezők milyen pozíciót töltenek be, mi a szándékuk a változás előidézésével. Ide sorolható még a változás irányultsága, a befolyásolás szintje, a hatóképesség, a folyamat, illetve az eredmény és az értékelésbeli különbségek is (Dobos, 2002).

A szolnoki éjszakai óvoda ötletének bemutatása

A következőkben az általam feldolgozott témakör kutatási alapját képező pedagógiai innovációs kezdeményezést mutatom be. Jász-Nagykun-Szolnok megyei hírportálja jelentette meg a cikket 2019. június 10-én, miszerint Szolnokon a Széchenyi Lakótelepért Szabadidő, Kulturális és Sport Egyesület újra éjjeli óvodát nyit egy pályázatnak köszönhetően. Szolnokon már 2013-ban, azaz 6 évvel ezelőtt is sor került az éjszakai óvoda nyitására. Már ekkor is nagy népszerűségnek örvendett a kezdeményezés, főként a fiatal szülők körében, ezért az egyesület kereste a lehetőséget, miként tudnák újra megvalósítani. A 2019-es kezdeményezés reprezentálásához egy TOP-pályázat (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program) elnyerése adott lehetősége.

2019-ben havi rendszerességgel, azaz a nyári hónapokban havi két napon biztosították óvodai keretek között, szakemberek felügyelete mellett a gyermekek éjszakai felügyeletét. A dátumok meghatározását, igyekeztek összehangolni a város nagyobb rendezvényeinek időpontjaival. Az alábbi lehetőséget abból a célból hozták létre, hogy a fiatal szülők is tudjanak egymásra időt szakítani, kapcsolatukat ápolni, minőségi időt együtt tölteni, ami a párkapcsolat szempontjából oly fontos, vagy esetleg egy kicsit kikapcsolódni, akkor is, ha nincs nagyszülői segítségük, ilyen esetben nem tudják gyermekeiket más felnőttre bízni, vagy bizonyos nem várt problémák adódnak.³

³<https://www.szoljon.hu/kozelet/helyi-kozelet/ejjeli-ovodat-nyitnak-a-szechenyi-varosreszben-1734185/> Letöltve: 2020.10.03.

A fenti sorokban leírt kis összefoglaló az éjszakai óvoda újbóli megvalósulása előtt jelent meg. Tekinthető akár promóciónak, hirdetésnek is, ugyanis a megjelenő online cikkek segítségével behozták a köztudatba, ezáltal minél több emberhez eljuthatott az, hogy van ilyen lehetőség, illetve, hogy annak igénybevétele milyen kritériumokhoz kötött.

Egy kis ízelítő abból, hogy idő közben milyen cikkek jelentek meg. A szalagcímekből idézek néhányat; „Éjszakai óvoda, a legjobb buli!”, „Szabad este a szülőknek, buli a gyerekeknek” „Éjszakai ovi a kicsiknek, hogy a szülők együtt tölthessenek egy estét” és a téma egy egészen más irányból történő megközelítése, a kezdeményezést negatív oldalról megközelítve: „Éjszaka is nyitva az ovi, hogy bulizhassanak a szülők”. Ezekből a cikkekből már több információt megtudhatunk a rendhagyó kezdeményezésről. Az éjszakai óvoda lehetőségével nem csak azoknak a szülőknek a helyzetét igyekeztek megkönnyíteni, akinek óvodás korú gyermeke van, ugyanis a korhatár 5-10 éves korig volt meghatározva. A gyermeke este 6 óra körül érkeztek az óvodába megfürödve, megvacsorázva és másnap reggel 9-ig mehetek értük a szülők. Az esti szórakozás kézműveskedéssel, filmnézéssel, kötetlen laza formában telt, mégis szeretetteljes légkörben, biztonságban, ismert környezetben, barátaikkal, vagy esetleg új kisgyerekekkel.

Természetesen, ahogy az általában lenni szokott, ebben a témában is megoszlottak a vélemények. A médiában legfőképpen a szülők között, vagy ha úgy tetszik a szülők tábora két részre szakadt. Voltak, akik nagyon jó kezdeményezésnek tartották az éjszakai óvoda megszervezését és igénybe is vették. Valamint megnyilvánult az ellentábor is, akik szívtelennek nevezték azokat a szülőket, akik beadják az intézménybe éjszakára is gyermeküket.

A család és az óvoda funkciója

A korábbi fejezetben már utaltam rá, hogy nagyon megosztó volt a szülők véleménye az éjszakai óvoda lehetőségének igénybeviteléről. Fontos tisztázni tehát, hogy mi is a család, valamint az óvoda feladata, funkciója.

Az emberek kapcsolatai közül a legfontosabb és a legmeghatározóbb a családi kapcsolat. A nevelésszociológia a családi funkciók értelmezése során a biológiai, gazdasági és a társadalmi funkciókat veszi számba (Kozma 1999). A gyermek életében az első szocializációs színtér a család. Bagdy Emőke mondatait idézve: *„A család szocializációs funkciója többszintű. Ellátja a gyermek biológiai gondozását, biztosítja azokat a feltételeket, amelyek az éréshez és fejlődéshez szükségesek, ugyanakkor meghatározott magatartás és szerepmintákat is közvetít. Erre a primer szocializációs alapozásra épül azután a tudatos nevelés, a családi szoktatás,*

ellenőrzés, tanítás, fegyelmezés, jutalmazás. Így teremődnek meg a családon kívüli nevelés alapjai a személyiségben” (Bagdy, 1995, p.15).

Az óvoda funkciója a 363/2012. (XII. 17.) kormányrendeletben, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának a „Óvodakép” fejezetében van megfogalmazva. Itt is megfogalmazták, hogy az óvodás korú gyermek elsődleges nevelési színtere a család. Az óvoda, mint köznevelési intézmény a családi nevelés kiegészítője a gyermek három éves korától egészen az iskolába lépésig. Ha röviden akarom megfogalmazni, akkor azt írom, hogy az óvoda funkciója: óvó-védő, szociális és nevelő–személyiségfejlesztő. Azonban ennél sokkal több feladatot lát el az óvoda az óvodapedagógusok segítségével. Ugyanis a pedagógusoknak is nagy felelőssége van abban, hogy az óvoda-iskola átmenethez szükséges belső pszichikus feltételeket megteremtsek a gyermekek számára.⁴

Továbbá nevelési célként meghatározott az is, hogy a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését segítsék a hátrányok csökkentésével, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével. Ezen kívül fontos feladat, hogy a gyermekek személyiségét kibontakoztassák, elfogadják, és azt tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezze. A pedagógiai módszereket a gyermekek egyéni személyiségéhez igazodva választják meg. Az óvodai nevelés alapelveinek tekintetében gondoskodnak a gyermekek szükségletének kielégítéséről, a biztonságot nyújtó szeretetteljes légkörről, a testi, szociális és értelmi képességek életkoradekvát alakításáról. A mindennapokban szervezett sokszínű tevékenységek megvalósításáról, a legfejlesztőbb tevékenység, szabad játék biztosításáról.⁵

Az éjszakai óvoda innovációjához kötődő kutatás bemutatása

A kutatási célok, módszerek

Jelen tanulmányban online kérdőív használatával, - az anonimitás biztosítása mellett - szülőket és óvodapedagógusokat kérdeztem külön-külön kérdőívben. Vizsgálataimnak nem volt célja, hogy előre felállított hipotéziseket igazoljak vagy cáfoljak, helyette a témában megfogalmazódó kutatási kérdésekre kerestem válaszokat.

- Mi a véleményük a szülőknek, illetve az óvodapedagógusoknak az éjszakai óvodáról?
- Vannak-e információik arról, hogy mi is ez?

⁴<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=a1200363.kor&targetdate=&printTitle=363/2012.+%28XII.+17.%29+Korm.+rendelet> letöltve: 2020. 10. 08. 20:15

⁵<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=a1200363.kor&targetdate=&printTitle=363/2012.+%28XII.+17.%29+Korm.+rendelet> letöltve: 2020. 10. 08. 20:15

- Amennyiben igen, akkor mennyi? Ha lenne rá lehetőségük, igénybe vennék-e az éjszakai óvoda szolgáltatást a szülők?
- Az óvodapedagógusok esetében pedig, ha lenne rá lehetőségük, dolgoznának-e éjszakai óvodában?

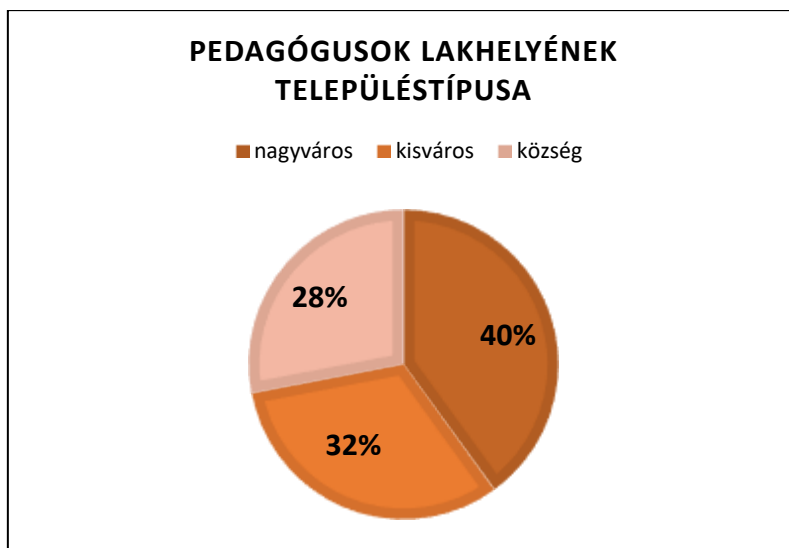
Ezen kérdésekre adott válaszok segítségével kialakíthattam egy helyzetképet a megkérdezett pedagógusok és szülők véleményéről és viszonyulásáról az úttörő pedagógiai innovációval kapcsolatban. A kérdőíveket online adtam közre (Google Forms), amit 100 óvodapedagógus és 100 szülő töltött ki. Ezek tematikája közel azonos volt, kis mértékben tértek csak el a kérdések, és azok is kizárólag a célcsoportra irányuló kérdéstípusok miatt.

A pedagógusoknak szánt kérdőív kitöltői 100%-ban csak nők voltak. A szülő kitöltőknél is a nők voltak többségben, ők a kitöltők 94%-át képezték, a férfi kitöltők pedig, mindössze 6%-ban jelentek meg. A pedagógusok átlagéletkora 43 év volt, míg a szülőké 34 év. A világháló segítségével az ország több pontjára is eljutottak a kérdőívek. A következő táblázat mutatja a kitöltők megye szerinti eloszlását.

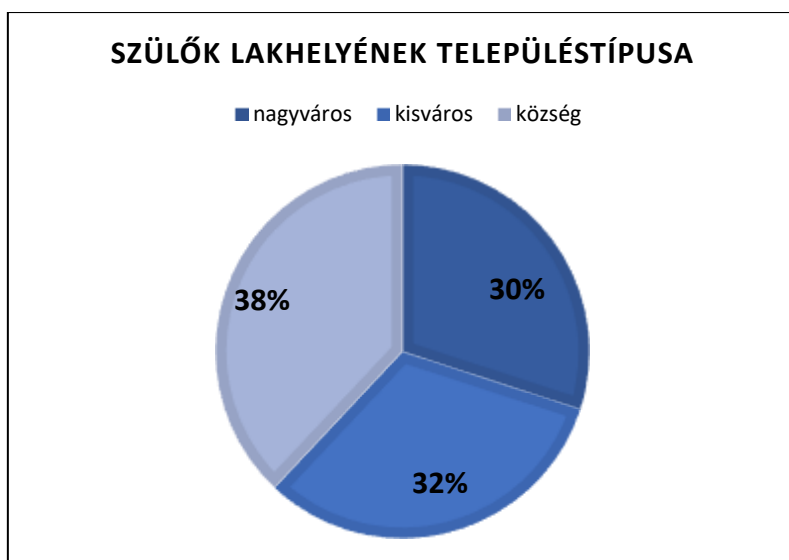
	PEDAGÓGUSOK	SZÜLŐK
Győr-Moson-Sopron megye	12% – 12 fő	57% – 57 fő
Pest megye	32% – 32 fő	20% – 20 fő
Jász-Nagykun-Szolnok megye	8% – 8 fő	2% – 2 fő
Bács-Kiskun megye	6% – 6 fő	0%
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	6% – 6 fő	1% – 1 fő
Hajdú-Bihar megye	6% – 6 fő	0%
Komárom-Esztergom megye	5% – 5 fő	3% – 3 fő
Heves megye	4% – 4 fő	0%
Békés megye	3% – 3 fő	0%
Somogy megye	3% – 3 fő	1% – 1 fő
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	3% – 3 fő	0%
Baranya megye	2% – 2 fő	1% – 1 fő
Fejér megye	2% – 2 fő	1% – 1 fő
Vas megye	2% – 2 fő	8% – 8 fő
Veszprém megye	2% – 2 fő	3% – 3 fő
Csongrád megye	1% – 1 fő	0%
Nógrád megye	1% – 1 fő	0%
Tolna megye	1% – 1 fő	0%
Zala megye	1% – 1 fő	2% – 2 fő

1. sz. táblázat: A két célcsoport lakhelye, megye szerinti eloszlásban (N = 200)
(Forrás: saját készítés)

Jól látható, hogy a pedagógusoknál a Pest megyében élő kitöltők voltak a legtöbben, míg a szülőknél a Győr-Moson-Sopron megyében élők. Ezen kívül, hogy hányan élnek községben, kisvárosban, nagyvárosban, azt a következő diagrammokon mutatom be.

1. sz. diagram: A pedagógusok lakhelyénektelepüléstípus szerinti eloszlása (N=100)
(Forrás: saját készítés)

2. sz. diagram: A szülők lakhelyénektelepüléstípus szerinti eloszlása (N=100)
(Forrás: saját készítés)

A szolnoki kezdeményezés elemzése az innovációs sikertényezők szempontjából

A kutatási kérdőív eredményeit az innováció sikertényezőin keresztül fogom bemutatni. Több szakirodalom úgy fogalmaz, hogy az innováció, amely sikeres általában egy folyamatot jár be. Ez az út általában az invencióval kezdődik, az innováció folytatja és a diffúzió a kimenetele (Rogers, 1983; Havas 1998). A sikertényezőket tekintve pedig (Rogers, 1983) a következő pontokon keresztül elemzem a kérdőívek eredményeit:

- relatív előny
- kompatibilitás
- megfigyelhetőség

- kipróbálhatóság mértéke
- komplexitás

A relatív előny

A relatív előny magába foglalja azokat a tényezőket, ami az újdonság, az új kezdeményezés erőssége. Így tehát esélyt biztosít arra, hogy a későbbiekben a potenciális alkalmazók elfogadják, éljenek az újdonság lehetőségével.

A két célcsoport azért is volt fontos a vizsgálat során, mert ők mindannyian más-más szemüvegen keresztül, más szempontokat alapul véve közelítik meg a témakört. Míg a szülők az anyai ösztönre, zsigeri módon, aktuális, saját család helyzetük szemszögéből közelítették meg a témakört, addig az óvodapedagógusok pedagógus szemüvegen keresztül, pedagógiai szempontokat szem előtt tartva, objektívebben nyilatkozhatta a latba vett témáról. A kutatási kérdőívek utolsó kérdéseire adott válaszokból kaphatunk képet arról, hogy mit is gondolnak valójában a szülők és az óvodapedagógusok az éjszakai óvoda innovációjáról. A szöveges válaszokat három csoportba soroltam mindkét célcsoportnál, amik a következők voltak. Pozitív kezdeményezésnek tartják tele előnyökkel (jelölése: +), negatív dolognak tartják hátránnyal övezve (jelölése: -), valamint részben jó ötletnek, részben pedig rossz ötletnek tartják, mert látják előnyét, de néhány negatívumként említett tényező miatt vannak fenntartásaik a kezdeményezéssel kapcsolatban (jelölése: +, -).

A válaszok a következőképpen alakultak:

	(+)	(-)	(+,-)
szülők	64 fő 64%	20 fő 20%	16 fő 16%
óvodapedagógusok	15 fő 15%	61 fő 61%	24 fő 24%

2. sz. táblázat: A két célcsoport véleménye az innovációról (N = 200)

(Forrás: saját készítés)

A szülők több mint a fele egyértelműen és határozottan nyilvánította ki véleményét arról, hogy szerintük teljes mértékben jó kezdeményezés az éjszakai óvoda. Többek véleménye, ami relatív előnyként is számon tartható, hogy a gyerekek számára egy izgalmas dolog a társaikkal együtt tölteni az éjszakát az óvodában, a kedvenc óvó nénikkel. A szülőknek nagy segítség, ha csak azon az estén az összes házimunkát gond nélkül el tudnák végezni, vagy elmennének a párjukkal vacsorázni, táncolni, vagy csak beszélgetnének egy jót nyugodtan, kettesben, csak egymásra összpontosítva. Többen megfogalmazták pozitív hozadékként azt, hogy a gyermek is csak töl-

tekezhethet abból, ha a szülei kipihentek, nincsenek tele feszültséggel, és nyugodtan, kiegyensúlyozottan tudnak velük időt tölteni, nem úgy, hogy közben azon jár az eszük mennyi és milyen házimunkával vannak elmaradva, hanem maximálisan, csak a gyerekre koncentrálnak, minőségi lehet az együtt eltöltött idő. Ha a szülők kapcsolata rendben van, –de persze, ha nem, az is ugyanúgy–, kihat a gyerekekre, így tehát mindenki csak pozitívan tud töltekezni ebből a külön eltöltött estéből. Boldog szülő, boldog gyerek. Mindezek mellett sokan megfogalmazták azt is, hogy az egyedülálló szülőknek és a több műszakban dolgozóknak is hatalmas segítség lenne ez a típusú kezdeményezés.

A 2. sz. táblázat jól mutatja, hogy szinte teljesen ellentétesen alakult a vélemények eloszlása a két célcsoport között. A pedagógusok nagyobb százaléka leginkább határozottan rossz ötletként nyilatkozott az éjszakai óvodáról. Azonba az a 15%, akik szerint ezt a kezdeményezést pozitív előnyként is fel lehet fogni, ők is hasonlóan, mint a szülők egy része, úgy gondolja, hogy akik egyedülálló szülők, vagy esetleg több műszakban dolgoznak és nincs segítségük, azoknak óriási segítség lehet ez az intézmény részéről. Mások, a párkapcsolat életben tartásához, a nyugodt, kiegyensúlyozott családi élet megteremtéséhez gondolják ezt az újítást pozitív előnynek. Ugyanis a gyerekeknek is pozitív hozadéka van abból, ha a szülő kiegyensúlyozott és ki tud kapcsolódni. Ezek mellett pedig vannak olyan pedagógusok, akik úgy gondolják, hogy ennek is eljött az ideje, ugyanis napjainkban már van aktualitása annak, hogy éjszaka is felügyeletet biztosítson az óvoda azon gyerekek számára, akiknek dolgoznak a szüleik, vagy csak a mindennapi mókuserékből kiszakadnának egy kicsit és feltöltődnének.

Az előnyök mellett fontosnak tartom megemlíteni a negatív véleményeket is a kezdeményezéssel kapcsolatban. A pedagógusok legjava úgy gondolja, hogy az óvodás korú gyermekek érzelmileg egyáltalán nem érettek arra, hogy idegen helyen, netán idegen emberekkel töltsék az éjszakát. Volt olyan pedagógus kitöltő, aki ezt a helyzetet egy kórházban töltött éjszakával vonta párhuzamba. Hangsúlyozták, hogy a gyerekeknek fontos, hogy este már otthon, békés, ismerős, komfortos saját közegben legyen a szülők közelségében. Szóvá tették többen azt is, hogy a gyermekek így is jóval több időt töltenek intézményben, és nagyon keveset a szülőkkel. Hangot adtak annak is, hogy az óvoda a köznevelési intézmény szerepét tölti be, nem pedig egy szolgáltató. Továbbá egy pedagógus megfogalmazta azt a gondolatát, hogy ő úgy gondolja, a mai magyar szociokulturális ill. gazdasági helyzet nem teszi indokolttá az éjszakai óvoda működését, a krízishelyzetek megoldása pedig nem az óvoda hatásköre. Több óvodapedagógus felháborító és borzalmas ötletként véleményezte a kezdeményezést, valamint nehezményezték, hogy munkájukat a bébiszitteréhez hasonlítják, vagy egyenlővé teszik azzal. Ezt a pedagógusok teljes mértékű „ledegradálásaként” könyvelték el.

A 2. sz. táblázatról jól leolvasható az is, hogy nem mérvadó ugyan, azon szülő kitöltők száma, akikben teljes mértékben negatív benyomást keltett az innováció, mégis fontosnak tartom megfogalmazni, hogy ők mivel indokolták negatív véleményüket. Hasonló okokat említettek, mint a pedagógusok. Ilyen például a gyerekek családban eltöltött kevés ideje, vagy, hogy az éjszakai felügyelet megoldása nem az óvoda dolga, mert nem ez az intézmény funkciója. Meglepő, de voltak olyan szülők, akik a pedagógusok szemszögéből is megközelítették ezt a problémakört. Aggályukat fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy az alacsony pedagógusi bér mellett nem tudják, ki az, aki szívesen vállalna még éjszakai műszakot. Vagy, hogy óvodapedagógusokból nappal is hiány van, elég megterhelő annak a kevés pedagógusnak a nappali munka elvégzése is. Ahogy a pedagógusok is megfogalmazták, hogy ők nem bébiszitterek, ezt mondatba foglalta egy szülő is, hogy nem ilyen fajta végzettségük van, és ez számukra lealacsonyító lehet.

Korábban írtam, hogy a két célcsoport más-más szemüvegen keresztül szemléli a témát, de talán ezt kiegészíthetem azzal, hogy ahány kitöltő, annyi féle szemüveg.

Továbbá mindkét célcsoportnál a köztes vélemények képviselői abban az esetben tartják elfogadhatónak az éjszakai óvoda kezdeményezését, ha azt szülők nyomós indok esetén szeretnék igénybe venni, ez pedig a munka miatti otthontól való távolmaradás oka. A szórakozás miatti igénybevételt egyáltalán nem tartják elfogadhatónak.

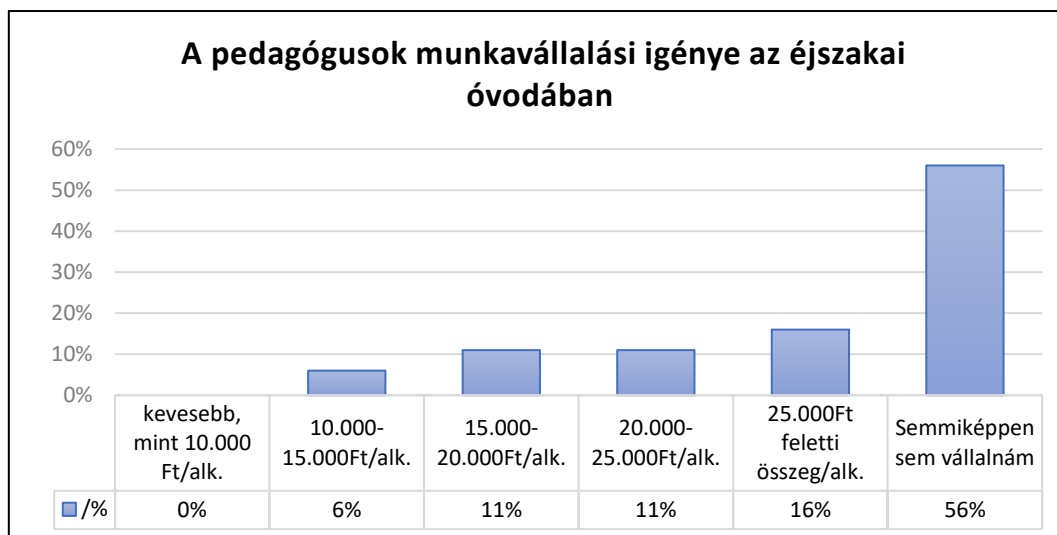
A kompatibilitás

A kompatibilitás meghatározó az innováció sikerének, valamint terjedésének szempontjából is. Ugyanis a kompatibilitás, mint tényező megmutatja, hogy az adott innováció mennyire alkalmazható úgy, hogy jelentős rendszer-átalakítást eszközölnénk. Továbbá a szükségletekkel való összeegyeztethetőség és a lehetséges alkalmazók korábbi értékrendjével való azonosulást is jelenti (Rogers, 1983). Egy innováció sikere nem csak azon múlik, hogy az új ötlet mennyire bizonyul az elméletben jónak. Az újdonság elfogadása, vagy elutasítása függ attól is, hogy a potenciális alkalmazó célcsoportok mennyire tudnak vele azonosulni, milyen következményeket szül az újítás, milyen gondolatok, tetteket vált ki, továbbá, hogy milyen légkör övezi.

A fent leírtak tükrében a szolnoki innováció megvalósulását tekintve egy pozitív és támogató közeg, igényalapú megvalósítása arról árulkodik, hogy teljes mértékben kompatibilis volt az elképzelés és a megvalósítás a célcsoportok, a szolgáltatást nyújtók és igénybe vevők körében is.

A kérdőív alapján már nem ez az egybehangzó vélemény mondható el. Ami a légkört illeti, ugyanis, ahogy már a korábbi fejezetben kifejtettem, mindkét célcsoport véleménye megosztó

volt a kezdeményezéssel kapcsolatban. A kérdőív alapján elmondható, hogy vannak olyan óvodapedagógusok, akik nyitottak az úttörő kezdeményezésre, szívesen dolgoznának éjszakai óvodában. Erre irányult egy kérdés is, ami így szólt: Mennyi pénzért vállalna pedagógusi munkát az éjszakai óvodában pl.:18:00-10:00-ig? Erre a kérdésre a válaszok a következőképpen alakultak:

3. sz. diagram: A pedagógusok munkavállalási igénye az éjszakai óvodában (N = 100)
(Forrás: saját készítés)

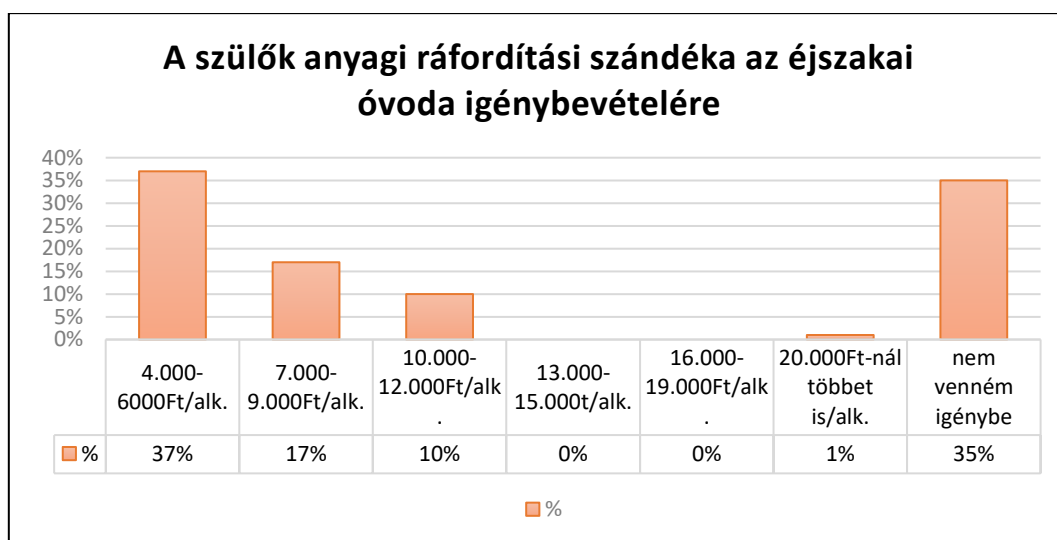
A 3. sz. diagramról jól leolvasható, hogy a pedagógus kitöltők több mint a fele (56% – 56 fő) nyilatkozott úgy, hogy semmiképpen se vállalna munkát az éjszakai óvodában. Azonban, azok, akik mégis, közülük 16%, azaz 16 fő csak abban az esetben, ha egy alkalomért 25.000Ft feletti összeget kapnának. További 11–11% (11–11 fő) 20.000–25.000 Ft, illetve 15.000–20.000 Ft/alkalom közötti összegért vállalná az éjszakai munkát. Ezen felül 6% (6 fő) jelölte meg azt a lehetőséget, hogy 10.000–15.000 Ft körüli összegért vállalná az éjjeli munkát. 10.000 Ft alatti összegért pedig a kitöltők közül egy óvodapedagógus sem vállalná a munkát. A vélemények kifejtésénél is többször felütötte a fejét az anyagiak boncolgatása a pedagógusok részéről is. Volt, aki azt írta, hogy ha ez valóban megvalósul, bízik abban, hogy végre jól megfizetik a pedagógusokat. Akadt azonban olyan pedagógus, –nem is egy– aki úgy fogalmazott, hogy a felügyelet óvodai megoldásával és a pedagógusok igénybevételével bizonyára azt szeretnék elérni a szülők, hogy ne kelljen érte fizetni, ugyanis ha nem így lenne, akkor miért nem inkább bébiszitterre bízzák a gyermeküket?

A szülők kérdőívében is szerepelt egy olyan kérdése, hogy: Amennyiben a lakóhelyén, vagy annak közelében lenne éjszakai óvoda, Ön kipróbálná, igénybe venné a szolgáltatást?

A kitöltő szülők több mint a fele 57% (57 fő) szavazott igennek, és 43%–uk (43 fő) nemel. Annak oka már eléggé megosztó volt, hogy ha igénybe venné, miért is tenné azt? Ennél a kérdésnél több válasz megjelölésére is volt lehetőségük a kitöltőknek. Csak a legtöbb szavazatot elnyert okok közül emelek ki néhányat:

- a gyerekeknek biztos jó élmény 59,7% (43 fő)
- jól esne egy kis kikapcsolódás egyedül/párommal 56,9% (41 fő)
- nincs segítségem nagyszülőtől, rokonoktól 31,9% (23 fő)
- kíváncsiság 30,6% (22 fő)

A továbbiakban pedig bemutatom, hogy az éjszakai óvoda szolgáltatás igénybevételének anyagi vonatáról hogyan vélekednek a szülők. A kérdés így szólt: Mennyi pénzt szánna rá egy alkalomra?

4. sz. diagram: A szülők anyagi ráfordítási szándéka az éjszakai óvoda igénybevételére (N=100)
(Forrás: saját készítés)

Kissé ellentmond a 4. sz. diagram a korábban általam közölt eredménynek, ami arra vonatkozott, hogy a szülők 43%–a nyilatkozott arról, hogy nem venné igénybe az éjszakai óvodát, ha lakóhelyén, vagy annak közelében lehetősége nyílna rá. Ennél a kérdésnél pedig csak 35%–uk jelölte meg azt a lehetőséget, hogy semmiképpen sem venné igénybe a szolgáltatást. A diagramok tökéletesen prezentálják számunkra azt, hogy a legtöbben 37% (37 fő) 4.000–6.000 Ft közötti összeget szánna rá egy alkalomra, 17% (17 fő) 7.000–9.000 Ft-ot fizetne egy alkalomért, valamint 10%–uk (10 fő) 10.000–12.000 Ft körüli összeget szánna arra, hogy gyermeke igénybe vehesse az óvodát egy éjszakára. Egy kiugró adat volt, ugyanis 1%, azaz 1 fő úgy

gondolja, hogy neki akár 20.000 Ft-nál többet is megérne, hogy gyermeke éjszaka az óvodában aludjon.

Az eredmények alapján az a következtetés vonható le, hogy a kitöltő szülők körében nagyon népszerűnek bizonyult ez a kezdeményezés, és lenne rá igényük. A pedagógusoknak, ha nem is igényük lenne rá, többen azonban mégis leadták voksukat arra, hogy hajlandóak lennének, bizonyos összegért éjszaka is dolgozni az óvodában. Úgy gondolom, hogy ez a vélemény talán független lehet attól, hogy ők azt jónak tartják-e, hogy a gyermekek éjszaka ott tartózkodjanak, vagy teljesen elítélik. Feltételezem, hogy az anyagi honorárium mennyisége, olykor a pedagógiai elveiket is felülírhatja, bár ez a kijelentés egyáltalán nem általánosítható, hiszen a 100 fő kitöltő több mint a fele, függetlenül attól, hogy jó, vagy rossz ötletnek tartja a kezdeményezést, akkor sem vállalná semmiképp az éjszakai munkát. Ami azonban biztos, az az, hogy igény jóval nagyobb lenne rá, mint amennyi pedagógus szívesen elvállalná a munkát, vagy támogatná az innováció ötletének megvalósulását.

A megfigyelhetőség és a kipróbálhatóság az innováció tükrében

Kutatásomat egy már működő és megvalósult innováció tovább gondolásaként végeztem. Megfigyelhető az, ahogyan már korábban Szolnokon megvalósult és a kipróbálhatóság fázisát, akadályát is sikerrel vette, ugyanis működőképességről tett tanúbizonyságot. Több interjúban pozitívan nyilvánultak meg a szülők, gyerekek és pedagógusok is a nagysikerű kezdeményezésről. Ennek tükrében annyi biztosan elmondható, hogy ez a fajta pedagógiai innováció megállta a helyét és valóban volt rá igény. Azonban most, hogy a kérdőív közreadásával nem csak azok értesültek róla, akik már korábban hallottak a szolnoki kezdeményezésről, esetleg igénybe is vették, hanem feltételezhetően azokhoz is eljutott, akik eddig még hírből sem találkoztak vele. A pedagógusok véleményére leginkább a kettősség a jellemző. A szülők körében korán se volt olyan megosztó ez a téma, sokkal elfogadóbban, nyitottabban álltak hozzá ehhez az újszerű szolgáltatáshoz. A pedagógusok nagyobb aránya viszont ragaszkodva presztízsük megtartásához, és ebben a tekintetben tartózkodtak ettől a kezdeményezéstől, innovációs igényük nem mutatkozott meg ebben az újításban. Úgy gondolják ezt a fajta igényt nem az óvoda intézményének tisztje és feladata kiszolgálni.

A kipróbálhatósággal kapcsolatban azonban számos kérdés vetődhet fel. Ilyen például, hogy ez egy kis faluban is megtudna valósulni, lenne rá igény? Ha igen, akkor milyen gyakorisággal vennék igénybe? Lenne olyan óvoda, amely teret adna ennek a kezdeményezésnek, ott vállalnák az óvónők az éjszakai munkavégzést? Esetleg más munkakört betöltő személyek is

alkalmasak lennének az éjszakai gyermekfelügyeletre? Számos tényező hagy még kérdést maga után.

Összegzés

A tanulmány elkészítése során a kiválasztott és feldolgozott innovációs témakört igyekeztem minél több oldalról részletesen körbejárni. A szakirodalmi háttér feldolgozásával képet kaptam arról, hogy mi az innováció menete, főbb komponensei, sikertényezői, amely tökéletes alapját képezte az általam választott pedagógiai innováció elemzésének. Ahhoz, hogy hiteles információkat kapjak az innovációhoz való viszonyulásról, az erről alkotott véleményekről fontosnak tartottam, hogy a két fő potenciális célcsoportot kérdezzem meg erről.

A kutatás során az előre megfogalmazott kérdésfeltevéseimre megkaptam a választ. Összességében elmondhatom, hogy a pedagógusok és a szülők ellentétes véleményen vannak az éjszakai óvoda kezdeményezésével kapcsolatban. A szülőknek szinte maximálisan innovációs igényük ez az újítás, ezzel szemben a pedagógusoknak már számos olyan előre megfogalmazott aggályuk van akár korábbi, ezzel összefüggésbe hozható tapasztalatok miatt, miszerint nem működne ez jól, szerintük főként nem azok vennék igénybe az éjszakai szolgáltatást, akiknek valóban szüksége lenne rá, például a munkája miatt. Emellett akadtak olyan pedagógusok lényegesen kevesebben ugyan, de elfordultak, akik szerint ezt jól leszabályozva, normál keretek között, okosan és rugalmasan lehetne jól működtetni.

Szintén megosztó volt az a kérdés, miszerint a pedagógusok dolgoznának-e éjszaka az óvodában, a szülők pedig, hogy igénybe vennék-e az éjszakai óvodai felügyelet lehetőségét. Fordított arányossággal alakultak a vélemények ennél a kérdésnél is. A pedagógusok többsége arról tett nyilatkozatot, hogy semmiféle módon nem dolgozna éjszaka, ez nem az óvodapedagógusok feladata, volt aki teljes sértésként fogadta még a feltételezést is, azonban néhány innovatív szemléletű pedagógus vagy csak akár kiegészítő kereseti lehetőséget látva a kezdeményezésben, vagy kötelességének érezve, hogy ilyen módon is segítse a családokat, szülőket, szívesen vállalná az éjszakai felügyeletet.

A szülők többsége kíváncsiság miatt, segítség hiányában, vagy csak mert jó móka lehet a gyerek számára, egyszer biztosan kipróbálná, de voltak olyan kitöltők, akik azt írták, hogy akár havonta is igénybe vennék ezt a lehetőséget.

Az új dolgok, kezdeményezések és a változás elfogadása sohasem egy egyszerű és gyors folyamat. Általában nagy ellenállás övezi. Ami más, ami új, ami eltér a jól beválttól, a megszokottól, az a kezdetekkor általában akadályokba ütközik. Az ember szeret a komfortzónáján belül

maradni, és ami azon kívül van, az már legtöbbször kényelmetlen és könnyebb elkerülni, elítélni, mint erőfeszítéseket tenni az elfogadás vagy akár csak a kipróbálás irányába. Az innováció területén sincs ez másképp. Mivel ez is általában egy folyamat, ezért mondhatjuk azt, hogy a folyamat elején kisebb–nagyobb ellenállás, ítélezés fordulhat elő. Nehezen fogadják el. Minden kezdetben van nehézség, azonban ha helyi szinten, vagy csak egy kisebb csoport körében a kipróbálhatóság és a kompatibilitás próbáját kiállja, akkor magasabb szinten, tágabb térben is követni fogják az innováció kipróbálását. Ezután következhet be az innováció diffúziója, de szem előtt kell tartani, hogy ez általában nem egy gyors folyamat. Az éjszakai óvoda ötletének terjedése (diffúziója) is megvalósulhat. Nyilvánvalóan a megvalósítás előtt, ahogy Szolnokon is tették, egy piackutatás szükséges, hogy feltérképezzék a megvalósítók és kivitelezők, van-e igény a szolgáltatásra. Amennyiben igen, akkor anyagi forrásra van szükség a megvalósításhoz, valamint olyan szakemberekre, és intézményre, ahol megvalósulhat a kezdeményezés.

BIBLIOGRÁFIA

- Bagdy, E. (1995). *Családi szocializáció és személyiségzavarok*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Becze, O. (2010). „Lépésről lépésre” egy pedagógiai innováció nyomában. [Doktori értekezés]. Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest
- Derecskei, A. – Zoltayné, P. Z. (2012). *Vitás kreativitás – szakirodalmi áttekintés a kreativitás fogalmáról* (TM. 89. sz. műhelytanulmány). Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtani Intézet
- Dobos, K. (2004). Az innováció. *Új Pedagógiai Szemle*, 54. évf. 9. sz. pp. 38–48.
- Havas, A. (1998). Innovációs elméletek és modellek. (pp. 33-57.) Megjelent: Inzelt Annamária (szerk) *Bevezetés az innovációmenedzsmentbe*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó. pp. 33–57.
- Hámori, B.– Szabó, K. (szerk.) (2012). *Innovációs verseny: Esélyek és korlátok*. Budapest: AULA Kiadó Kft.
- Kissné Zsámboki, R. (2015). *Egy Freinet–szellemű óvodai innováció az 1990-es évek alternatív pedagógiai mozgalmában*. Pécs: Edenscript Kft.
- Kovács, Gy. (2004). Innováció, technológiai változás, társadalom: újabb elméleti perspektívák. *Szociológiai Szemle*, 2004/3. sz. pp. 52–78.
- Kozma, T. (1999). *Bevezetés a nevelésszociológiába*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of Innovations*. New York: Free Press

Internetes források

- <https://www.szoljon.hu/kozelet/helyi-kozelet/ejjeli-ovodat-nyitnak-a-szechenyi-varosreszben-1734185/> letöltve: 2020.10.03. 22:40
- <https://sokszinuvidek.24.hu/viragzo-videkunk/2019/06/13/ejszakai-ovoda-szolnok-tiszavirag-fesztival101721/> letöltve: 2020.10.03. 22:45
- https://www.babaszoba.hu/articles/gyerek/Ejszakai_bebiszitterkedest_vallal_az_egyik_hazai_ovi?aid=20190825122830 letöltve: 2020.10.03. 22:50
- https://index.hu/video/2019/08/18/ejszakai_ovoda_szolnok/ letöltve: 2020.10.03. 22:55
- <https://www.borsonline.hu/aktualis/ejszaka-is-vigyaznak-a-szolnoki-oviban-a-kicsikre/177043> letöltve: 2020.10.03. 23:05
- <https://ketkes.com/szolnokon-ejszakai-ovodaban-buliznak-a-gyerekek-hogy-a-szulok-is-buliz-hassanak/> letöltve: 2020.10.03. 23:20
- <https://nlc.hu/szabadido/20190726/szabad-este-a-szuloknak-buli-a-gyerekeknek-bemutatjuk-az-ejszakai-ovodat/> letöltve: 2020.10.03. 23:45
- https://www.csaladinet.hu/hirek/szabadido/hirek_erdekessegek/27835/egy_szabad_este_a_szuloknak_ejjeli_is_nyitva_tartott_egy_ovoda_szolnokon letöltve: 2020.10.03. 23:55
- <https://www.szuloklapja.hu/hirek-erdekessegek/6206/ejszakai-ovi-a-kicsiknek-hogy-a-szulok-egyutt-tolthessenek-egy-estet-szolnokon-nagy-nepszerusegnek-orvend-az-otlet.html> letöltve: 2020.10.04. 0:15
- <http://debrecen.imami.hu/helyi-hirek/ejszakai-ovoda-legjobb-buli> letöltve: 2020.10.04. 0:35
- <https://she.life.hu/herself/20190820-ejszakai-ovoda-veranya-nem-potolhat-senki.html> letöltve: 2020.10.04. 0:40

DORINA HÓBOR

*PEDAGOGICAL INNOVATION IN THE KINDERGARTEN – THE IDEA OF THE NOCTURNAL KINDERGARTEN
IN SZOLNOK*

My study is about a pedagogical innovation which seems to be quite strange and divisive at first hearing: a nocturnal kindergarten. Several questions may arise when using these two words together. Kindergarten? At night? What purpose does it serve? Is there need for this? In my research, we can also get answers to these questions. Using a questionnaire, I examined these issues with two target groups, parents and kindergarten teachers. The topic, as I predicted, was completely divisive, opposing views were expressed, the analysis of which was very interesting. It is puzzling how differently the topic was approached. What can be said for sure is that this pedagogical innovation will also have a long way to go to be possibly accepted widely in the future.